

"सांस्कृतिक सहर, काठमाडौं महानगर"

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम (प्रस्तावित)

काठमाडौं महानगरपालिका

३२ जेठ २०८१

ने.सं. ११४४ तछलाथ्व अस्तमि

काठमाडौं महानगरपालिकाका उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र नगर सभाका सदस्यहरू,

सर्वप्रथम काठमाडौं महानगरपालिका, नगरसभाको १५औं अधिवेशनमा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।

काठमाडौं महानगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभा समक्ष पेश गर्न पाउँदा मलाई हर्ष र गौरवको अनुभूति भएको छ । यस अवसरमा म ज्ञात अज्ञात सहिदहरूप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै, स्थानीय सरकारको सबलता र लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गर्न योगदान गर्नुहुने सम्पूर्ण नेपाली दिदीबहिनी र दाजुभाईहरूमा सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

गत आर्थिक वर्षमा नगरसभाले स्वीकृत गरेका नीति तथा कार्यक्रमबाट प्राप्त मार्गनिर्देशन र बजेटको कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धिको समीक्षा गर्दै आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु । काठमाडौंको ऐतिहासिकता, सांस्कृतिक सम्पदा र सहरी सभ्यताको त्रिवेणीबाट आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । परिवर्तित परिवेश र काठमाडौंवासीको उत्कट चाहनालाई सम्बोधन गर्ने लक्ष्य राखी तयार गरिएको यस नीति तथा कार्यक्रमले समग्रतामा मौलिक र सुशासनयुक्त काठमाडौं निर्माण गर्ने कार्यमा सघाउ पुग्ने कुरामा म विश्वस्त छु ।

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि नगरसभाको यस बैठकमा प्रस्तुत काठमाडौं महानगरपालिकाको नीति तथा विषयक्षेत्रगत कार्यनीतिको कार्यान्वयनबाट काठमाडौं महानगरपालिकालाई दिशानिर्देश प्राप्त हुने अपेक्षा गरेको छु ।

नगरसभाका सदस्य महानुभावहरू,

अब म विगत र चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै आगामी आर्थिक वर्षको लागि प्रस्तावित नयाँ नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगरसभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

नीति

"सांस्कृतिक सहर, समृद्ध महानगर" को परिकल्पनालाई साकार पार्न नेपालको संविधान तथा कानूनले प्रत्याभूत गरेको स्थानीय सरकारको अधिकारको प्रयोग र काठमाडौंको ऐतिहासिक तथा मौलिक पहिचानलाई अभिवृद्धि गर्दै काठमाडौं महानगरलाई सुरक्षित, समावेशी, दिगो र जीवन्त सहरको रूपमा विकास गरिनेछ ।

नगरसभाका सदस्य महानुभावहरू,

उल्लिखित नीति कार्यान्वयन गर्न देहायबमोजिमको विषयक्षेत्रगत कार्यनीतिहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(क) आर्थिक विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धित

१. कम्तिमा २० जना व्यक्तिलाई प्रत्यक्ष रोजगारी दिने गरी नयाँ दर्ता हुने व्यवसायलाई शुरुको तीन वर्षसम्म व्यवसाय करमा शतप्रतिशत छुट दिइनेछ ।
२. काठमाडौँ महानगरपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रममा आवश्यक जनशक्ति मध्ये कम्तिमा ३० प्रतिशत जनशक्ति महानगरपालिकाको श्रम बैङ्क मार्फत् आपूर्ति गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३. महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका सहकारी संस्थाहरूको कारोबारलाई विद्युतीय प्रणालीमा आबद्ध गरी प्रतिवेदन प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ । सहकारी सूचना केन्द्रको स्थापना गरी बचत सङ्कलन, ऋण परिचालन तथा संस्थागत सुशासन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

(ख) सामाजिक विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धित

४. विद्यार्थीको मानसिक तथा शारिरिक विकासका लागि खेलकुदलाई पूर्व प्राथमिक तहदेखि नै अनिवार्य गरिनेछ । सबै श्रोत केन्द्रमा कम्तिमा एक-एक जना मनोसामाजिक परामर्शदाता र नर्सको व्यवस्था गरिनेछ । पूर्व प्राथमिक तहका कक्षालाई कम्तिमा दुई तहमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. विद्यार्थीको अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने खालको क्षमता विकास गर्न सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक र भौतिक गुणस्तर सुधार गरिनेछ ।
६. सामुदायिक विद्यालयहरूमा दिवा खाजाको लागि डाइट प्लान सहितको मापदण्ड लागु गरिनेछ । यसो गर्दा विद्यार्थी सङ्ख्या दुई सय भन्दा कम भएका विद्यालयहरूमा सेन्ट्रल किचनको अवधारणा समेत प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
७. सामुदायिक र संस्थागत विद्यालय तथा गैरसरकारी संस्थाहरूबाट उपलब्ध गराउँदै आएको छात्रवृत्तिलाई काठमाडौँ महानगरपालिकाको एकद्वार प्रणाली मार्फत् वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८. अटिजम भएका विद्यार्थीलाई लक्षित गरी विशेष विद्यालय स्थापना गरी सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक तथा संस्थागत सबै विद्यालयहरूमा अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूलाई भेदभावरहित तवरमा पठनपाठन कार्य गर्न गराउन अनिवार्य गरिनेछ ।

९. विद्यार्थीहरूलाई पढ्दै कमाउँदै अवधारणा बमोजिम पार्ट टाइम काम गर्ने गरी रोजगारी सिर्जनाका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
१०. काठमाडौं महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित शैक्षिक तथा रोजगार परामर्श केन्द्रहरूको अनुमति, नविकरण, नियमन, गुणस्तर परीक्षण र प्रमाणीकरण सम्बन्धी कार्य गर्न काठमाडौं सीप तथा तालिम परिषद् गठन गरिनेछ ।
११. सामुदायिक विद्यालयहरूको भौतिक तथा वित्तीय परीक्षणका आधारमा विद्यालय सुधार योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । विद्यालयको चल अचल सम्पत्तिलाई शैक्षिक प्रयोजनका लागि मात्रै उपयोग गरिनेछ ।
१२. महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरूलाई पुस्तकालयको रूपमा विकास गरिनेछ । निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूलाई पुस्तकालय सेवा विस्तार गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१३. विद्यालयको वित्तीय सुशासनको लागि विद्यालयको लेखा परीक्षण महानगरपालिकाबाट गरिने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
१४. व्यवसायिक खेलाडी तथा प्रशिक्षकको रूपमा जनशक्ति विकास गर्न सम्भावित विद्यालयमा स्पोर्ट्स एकेडेमी सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालयस्तरमा वार्षिक रूपमा एक महिने खेल महोत्सव आयोजना गरिनेछ ।
१५. काठमाडौंको स्थानीय पहिचान र मौलिक सभ्यताका विषयहरू समेटिएको संक्षिप्त पाठ्यक्रम तयार गरी कक्षा ११ र सो भन्दा माथिल्लो तहका विद्यालय तथा क्याम्पसहरूमा अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनका लागि सहजीकरण गरिनेछ ।
१६. विश्वविद्यालयका गोल्ड मेडलिस्टहरूलाई सामुदायिक विद्यालयको रिक्त शिक्षक पदमा करार सेवामा शिक्षण गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ । काठमाडौंलाई अन्तर्राष्ट्रिय शैक्षिक गन्तव्यको रूपमा विकास गरी विदेशी विद्यार्थीहरूलाई आकर्षित गरिनेछ ।
१७. सहरी स्वास्थ्य प्रवर्धन केन्द्रलाई स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमको प्रथम सेवा विन्दुको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । महानगरपालिकाबाट उपलब्ध गराइने स्वास्थ्य उपचार सेवामा अन कल डाक्टर सेवा, विशेषज्ञ चिकित्सकीय सेवा, मनोसामाजिक परामर्श सेवा, नसर्ने रोगहरूको स्क्रिनिङ, उपचार तथा रेफर सेवा थप गरिनेछ । नागरिकहरूलाई निदानात्मक सेवा उपलब्ध गराउन सेन्ट्रल ल्याब स्थापना गरिनेछ ।

१८. काठमाडौं महानगरपालिकासँग विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवाका लागि सहकार्य गर्न इच्छुक सामुदायिक तथा सरकारी अस्पताललाई प्राविधिक र आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
१९. महानगरवासीको न्यूनतम जीवनस्तर सम्बन्धी सूचकहरू सहितको मापदण्ड निर्धारण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । सार्वजनिक स्थानमा धुम्रपान, मद्यपान र लागूऔषध प्रयोगलाई पूर्ण बन्देज लगाइनेछ र जङ्ग फुडलाई निरुत्साहित गरिनेछ । महानगर क्षेत्रमा भित्रिने खाद्यपदार्थहरूको गुणस्तर र स्वच्छता कायम गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२०. महानगरपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र रहेका अस्पताल, पोलिक्लिनिक, फार्मसी लगायतका स्वास्थ्य संस्थाहरूको दर्ता प्रणालीलाई सूचना प्रणालीमा आवद्ध गरी अनुगमन, नियमन कार्यलाई तिब्रता दिइनेछ ।
२१. बहुआयामिक सहरी गरिबी न्यूनीकरणका लागि लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सहरी अति गरिबहरूको लागि एक घर-एक रोजगारी वा उद्यमशीलताको सुनिश्चितता गर्दै निःशुल्क शिक्षा र स्वास्थ्य सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
२२. ज्येष्ठ नागरिकमा रहेको ज्ञान, अनुभव, क्षमता र सिपलाई पुस्तान्तरण गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ज्येष्ठ नागरिकको सामाजिक सुरक्षा, स्वास्थ्य उपचार र पोषण सुविधालाई निरन्तरता दिइनेछ । मागको आधारमा सत्तरी वर्षभन्दा माथिको उमेरका ज्येष्ठ नागरिकलाई निवासमै आधारभूत औषधी उपचार तथा फलो अपको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२३. स्थानीय हस्तकला, काष्ठकला, चित्रकला, मूर्तिकला, थान्का, पौभाचित्र जस्ता रैथाने सिप तथा कलाको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा ब्रान्डिङ गरिनेछ । उद्यमशीलता विकासका लागि उद्यमशीलता विकास कोष सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

(ग) पूर्वाधार विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धित

२४. काठमाडौंको इतिहास र सभ्यतासँग जोडिएको टुकुचा खोलालाई खुला गरी प्राकृतिक रूपमा बग्न दिन र संरक्षण गर्न विशेष परियोजना सञ्चालन गरिनेछ । महानगर क्षेत्रभित्रका अन्य नदी, खोला, खोल्साको संरक्षण गर्ने तथा करिडोर विस्तारको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२५. भु-सूचना प्रणालीमा आधारित सहरी पूर्वाधार सूचक तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर र मापदण्ड सुनिश्चितताका लागि गुणस्तर नियन्त्रण तथा परीक्षण गर्न पूर्वाधार प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।
२६. सडक निर्माण तथा मर्मत कार्यलाई व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउनका लागि आस्फाल्ट प्लाण्ट स्थापना गरिनेछ, साथै पोट होल प्याचिङ भेहिकल प्रयोगमा ल्याइनेछ । सडक तथा फुटपाथ मर्मत

सम्बन्धमा कल सेन्टर वा अन्य माध्यमबाट प्राप्त गुनासोको तत्काल सम्बोधन गर्न पूर्वाधार एम्बुलेन्स सञ्चालन गरिनेछ ।

२७. महानगर क्षेत्रभित्रका सडक तथा फुटपाथमा विभिन्न निकायबाट निर्माण गरिने संरचनाहरूको निर्माण प्रारम्भ गर्नुपूर्व महानगरपालिकाको अनिवार्य स्वीकृति लिनुपर्ने प्रावधान लागू गरिनेछ । अन्य निकायबाट संरचना निर्माण गर्दा मर्मत गर्नुपर्ने सडक तथा फुटपाथको निर्माण कार्य महानगरपालिकाले गरी सो बापत लाग्ने रकम सम्बन्धित निकायबाट सोधभर्ना लिने व्यवस्था गरिनेछ ।
२८. काठमाडौंका प्रमुख सडकहरूमा **यूटिलिटी डक्ट** निर्माण गरी नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण र इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्थासँग सहकार्य गरी अव्यवस्थित रूपमा रहेका तारहरूको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ । सेयर्ड इन्फ्रास्ट्रक्चरको अवधारणा अनुरूप आवश्यक कानुनी प्रबन्ध मिलाई यूटिलिटी सेयरिड कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
२९. सहज सवारी आवागमन तथा पैदलयात्रीहरूको सहजताका लागि सम्भावित स्थानहरूमा क्रमशः अन्डर पास निर्माण गर्दै लगिनेछ ।
३०. काठमाडौं महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सार्वजनिक वा निजी प्रयोजनका लागि भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्दा सुरक्षा, सहरको सुव्यवस्था, आवागमनको सुनिश्चितता, उपयुक्त प्रविधि, निर्माण सामग्रीको गुणस्तर, निर्माण गर्ने समय तथा विधि, प्रदुषण नियन्त्रण र वातावरणको संरक्षण जस्ता पक्षलाई आधार मानी भौतिक संरचना निर्माण आचारसंहिता जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
३१. महानगर क्षेत्रभित्रका निजी घर जग्गामा व्यवसायिक सवारी साधन पार्किङको रूपमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । सार्वजनिक तथा व्यवसायिक रूपमा प्रयोग हुने निजी पार्किङ व्यवस्थापनका लागि पार्किङ एपको प्रयोग अनिवार्य गरिनेछ ।
३२. सडकहरूको वैज्ञानिक तथा मौलिक नामाकरण गरी घर नम्बर प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ । महानगर क्षेत्रभित्र कुरियर सेवाको लागि **मेट्रो पोष्ट** सञ्चालन गरिनेछ । **होम डेलिभरी** सरकारको अवधारणा अनुरूप सेवा प्रवाहलाई घरघरमा पुर्याइनेछ ।
३३. साझेदारी अवधारणा, लाभ लागत विश्लेषण, संरचना निर्माण तथा हालको उपयोगको अवस्था, सेवा प्रवाह र त्यसको परिणाम समेतको आधारमा सार्वजनिक निजी साझेदारी प्रारूपमा सञ्चालनमा रहेका परियोजनाहरूको पुनरावलोकन गरिनेछ । सार्वजनिक निजी साझेदारी प्रारूपमा सञ्चालन गर्न उपयुक्त सम्भावित नयाँ परियोजनाहरूको पहिचान गरिनेछ ।
३४. **मास पब्लिक ट्रान्सपोर्ट**को अवधारणा बमोजिम सार्वजनिक यातायात प्रवर्धन गरिनेछ । सार्वजनिक यातायातलाई जीपीएस वा आधुनिक प्रविधिमा आवद्ध गरिनेछ । इन्टेलिजेन्ट ट्राफिक सिग्नल,

उचित ट्राफिक व्यवस्थापन, वैज्ञानिक ढङ्गमा वन वे निर्धारण, नो भेहिकल जोन सम्बन्धी अध्ययन गरी सोको सिफारिश क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

३५. उपत्यकाभित्र रात्रिकालीन सार्वजनिक सवारी साधन सञ्चालन गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ । विद्युतीय सार्वजनिक यातायातलाई प्रवर्धन गर्दै डिजेल वा पेट्रोलबाट सञ्चालन हुने सार्वजनिक तथा निजी सवारी साधनको प्रयोगलाई क्रमशः घटाउदै लगिनेछ । चार्जिङ स्टेसन सञ्चालन गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३६. काठमाडौँलाई ओपन एण्ड लाइभ म्यूजियम र क्रिएटिभ सिटीका रूपमा विकास गरिनेछ । महानगरपालिका क्षेत्रमा रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक, पुरातात्विक, सांस्कृतिक, सामाजिक, महत्वका मठ, मन्दिर, घःछे, बहाल, पोखरी, हिटी, चैत्य, बिहार, स्तुप, साःगा, बहाः बही, ननी, चोक लगायतका स्थानहरूको संरक्षण, सम्वर्धन र प्रवर्धन गर्दै डिजिटल अभिलेख, मौलिक नामाकरण र नक्साङ्कन गरिनेछ । महानगरका पर्यटकीय स्थलहरूलाई समेटी थिम बेस्ड टुरिज्मलाई प्रवर्धन गरिनेछ ।
३७. प्रमुख पर्यटकीय रुटमा पर्ने घरहरूको मोहडा लिच्छवीकालीन तथा मल्लकालीन शैली झल्किने गरी निर्माण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
३८. विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत बौद्धनाथ र स्वयम्भू महाचैत्यलाई महानगरपालिका मातहत सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्नको लागि आवश्यक समन्वय र कानुनी प्रबन्ध गरिनेछ । सूचीकृत सम्पदा क्षेत्र लगायत नयाँ सडक, हाडीगाउँ जस्ता प्राचीन, पुरातात्विक र विशेष महत्वका क्षेत्रहरूलाई नो भेहिकल जोनको रूपमा विकास गरिनेछ ।
३९. बृहत हाँडीगाउँ गुरुयोजना तयार गरी लिच्छवीकालीन हाँडीगाउँको पुनर्विकास गरिनेछ । हाँडीगाउँलाई विश्व सम्पदा क्षेत्रको रूपमा सूचीकृत गर्न प्रस्ताव गरिनेछ । बृहत वसन्तपुर गुरुयोजना तयार गरी मल्लकालीन वसन्तपुरको रूपमा विकसित गरिनेछ । हाँडीगाउँ, वसन्तपुर लगायतका स्थानहरूमा होमस्टे सञ्चालनका लागि प्रोत्साहन सहितको आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
४०. अमूर्त सम्पदाहरू इन्द्रजात्रा, सेतो मछिन्द्रनाथ जात्रा, पचली भैरव जात्रा, पाँहाँचहे जात्रा, अन्य जात्रा तथा पर्व, स्थानीय परिकार, परम्परालाई संरक्षण र सम्वर्धन गर्दै सम्भावना भएका थप कला, संस्कृति र सम्पदाहरू युनेस्कोमा सूचीकृत गर्ने प्रक्रिया शुरु गरिनेछ ।
४१. नेपाल भाषा, लिपी, साहित्य, कला, सिपको प्रवर्धन गर्न स्थान तोकेर हरेक दिन सांस्कृतिक तथा मनोरञ्जनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । चलचित्र, सङ्गित, कला, स्थानीय पेयपदार्थ, मौलिक र परम्परागत खानालाई ब्रान्डिङ गरिनेछ । काठमाडौँलाई फिल्म सिटीको रूपमा पहिचान गराई चलचित्र छायाङ्कनको उपयुक्त गन्तव्यका रूपमा विकसित गरिनेछ ।

४२. हनुमानढोका दरबार क्षेत्रदेखि स्वयम्भूसम्मको हेरिटेज वाकलाई प्रवर्धन गरिनेछ । वसन्तपुर-स्वयम्भुनाथ-बौद्धनाथ-पशुपतिनाथ-वसन्तपुरलाई हेरिटेज रूटका रूपमा विकास गरिनेछ । अन्य स्थानहरूमा पनि रणनीतिक, व्यवसायिक र पर्यटकीय रूटको पहिचान तथा नक्साङ्कन गरी हेरिटेज रूटको रूपमा विकसित गरिनेछ ।
४३. महानगर क्षेत्रभित्रका पोखरी, ढुङ्गेधाराहरूको पुनर्स्थापना गर्दै रिचार्ज काठमाडौं अभियान अन्तर्गत आकाशे पानी सङ्कलन तथा पुनर्भरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । नयाँ पोखरीहरूको निर्माण गर्न सम्भावित स्थानहरूको पहिचान गरिनेछ ।
४४. काठमाडौं महानगरपालिका वडा नम्बर ३२ स्थित तिनकुनेको जग्गा अधिग्रहणका लागि नेपाल सरकार र काठमाडौं महानगरपालिकाको लागत साझेदारीमा मुआब्जा वितरण गर्न रकम विनियोजन गरिनेछ ।
४५. महानगर क्षेत्रभित्र सार्वजनिक प्रयोगका लागि सञ्चालन हुने निजी तथा सार्वजनिक शौचालयको न्यूनतम मापदण्ड तय गरिनेछ । निजी, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शौचालय निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराए वापत प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
४६. काठमाडौंको खुलामञ्चलाई खुला व्यायामस्थल र खेलकुद विकासको लागि उपयोग गरिनेछ । महानगरक्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण गरी बनाइएका अनधिकृत संरचना हटाई खुला क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ । खुला क्षेत्रको विस्तार गर्न, संरक्षण गर्न र बहुउपयोग हुने गरी सार्वजनिक प्रयोजनका लागि सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गालाई महानगरपालिका मातहत ल्याउन पहल गरिनेछ ।

(घ) सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्रसँग सम्बन्धित

४७. खाद्यपदार्थको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्दै एग्रोपुलिड तथा मेट्रो मार्ट मार्फत विषादीरहित स्वच्छ फलफूल र तरकारी होम डेलिभरी हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । महानगर क्षेत्रमा उपभोग हुने खाद्यपदार्थको गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि कृषि, खाद्य र भेटेरिनरी परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना गरी नियमन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउदै लगिनेछ । पशुपालनका लागि अनुमतिपत्र लिनुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
४८. योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा जनसहभागिताको सुनिश्चितताको लागि अनलाइन पोर्टल सञ्चालनमा ल्याइनेछ । सर्वपक्षीय क्षेत्रगत योजना तथा २० वर्षे रणनीतिक विकास योजना सहितको मिसन २१०० को अवधारणालाई पूर्णता दिइनेछ ।

४९. काठमाडौंलाई सूचना प्रविधि हबको रूपमा विकास गरिनेछ । सम्भावित क्षेत्रहरूलाई आइटी पार्कको रूपमा विकसित गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
५०. मेट्रो रिसर्च एण्ड इनोभेसन सेन्टर मार्फत् उद्यमशीलता प्रवर्धन, प्रविधि, भाषा, कला, संस्कृति, पर्यटन, स्याटेलाइट प्रविधि सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्ने कार्यलाई परिष्कृत गरिनेछ ।
५१. काठमाडौं महानगरपालिकाबाट जारी हुने चिट्ठीपत्र, सिफारिसपत्र, घटना दर्ता प्रमाणपत्र जस्ता कागजातहरू जारी गर्दा सुरक्षण मुद्रण प्रविधि तथा सेक्युरिटी सिलिड प्रयोगमा ल्याइनेछ । तोकिएका सिफारिस सम्बन्धी सेवाहरू, नक्सापास, योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, जिन्सी व्यवस्थापन, खरिद प्रक्रिया लगायतका कार्यहरू पूर्णरूपमा सूचना प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।
५२. फोहरलाई श्रोतमै वर्गीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ । प्रविधिमैत्री एवम् आधुनिक उपकरणको प्रयोगबाट फोहरमैला ट्रान्सफर स्टेशन र अन्तिम विसर्जन स्थलको फोहरलाई फोर आर अर्थात् रिड्यूस, रियूज, रिसाइकल एण्ड रिकोभर गार्बेज विधिबाट व्यवस्थापन गर्न जोड दिइनेछ ।
५३. वायु, जल, ध्वनि, दृष्य आदि प्रदूषण नियन्त्रणका लागि कानून तथा प्रविधिको आवश्यक व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । प्रदूषण मापन, अग्नि प्रकोप पहिचान र आपतकालीन सञ्चार तथा विपद् पूर्व जानकारी समेतका विषयमा अविलम्ब तथ्याङ्क प्राप्त गर्नका लागि स्याटेलाइट प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ ।
५४. एकल प्रयोगको प्लाष्टिक, प्लाष्टिकको फूलगुच्छा उत्पादन, विक्री वितरण र आयात एवम् ४० माईक्रोन भन्दा मुनिका प्लास्टिकजन्य उत्पादन तथा प्रयोगलाई पूर्ण निषेध गरिनेछ ।
५५. सामुदायिक ढल प्रशोधन केन्द्रको विस्तार गरिनेछ । नदीनालाहरूमा मिसावट हुने ढल निकासमा एसटीपी (Sewage Treatment Plant) जडान गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
५६. नदी किनार तथा अन्य क्षेत्रहरूलाई चराचुरुङ्गी र जीवजन्तुहरूको वासस्थान सुनिश्चितताका लागि संरक्षण कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । ग्रीन रूफ प्रवर्धनका लागि घरधनीहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
५७. सेन्डाइ फ्रेमवर्क प्रतिबद्धताहरू, विपद् व्यवस्थापन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, डुबान समस्या जस्ता समस्याहरूको दीर्घकालीन समाधान गर्दै काठमाडौंलाई क्रमशः विपद् उत्थानशील सहर (Disaster Resilient City) का रूपमा रूपान्तरण गरिनेछ ।

५८. विपद् पूर्व तयारी, जोखिम न्यूनीकरण, प्रतिकार्य एवं पुनर्लभिका लागि आवश्यक सङ्ख्यामा विशेष पहिचानयुक्त तालिम प्राप्त प्रतिकार्य स्वयंसेवक समूह (Disaster Response Volunteer Team, DRVT) परिचालन गरी सामुदायिक आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
५९. विभिन्न विश्वविद्यालय, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाको सहकार्यमा स्थानीय विपद् अध्ययन केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ । विपद् जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न भवन, संरचना तथा व्यवसाय बिमा कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
६०. महानगरको स्थानीय भाषा, कला, संस्कृति तथा असल अभ्यासहरूलाई अन्य स्थानीय तह र विदेशमा समेत रेप्लिकेट गर्न चाहेमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
६१. एकल सेवा केन्द्रलाई पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा ल्याई वडा तहसम्म पुर्याइनेछ । महानगरपालिकाको अत्यावश्यक सेवाहरू परिभाषित गरी सेवा प्रवाहलाई दैनिक १६ घण्टासम्म र अन्य सेवालाई दैनिक १२ घण्टासम्म सञ्चालन गरिनेछ । स्वर्णिम र गौरव योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि छुट्टै एकाई गठन गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
६२. महानगरपालिकाबाट सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन, सुपरीवेक्षण तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउन नतिजामा आधारित एकीकृत अनुगमन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।

अन्तमा,

माथि प्रस्तावित नीति तथा कार्यनीतिको पूर्ण कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने कार्यक्रम र बजेटको विस्तृत विवरण सहितको प्रस्ताव यसै नगरसभाको आगामी बैठकमा प्रस्तुत हुने व्यहोरा जानकारी गराउँदै नीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा बजेट पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्न हामी सबैको सामूहिक प्रतिबद्धता र सोही बमोजिमको क्रियाशीलता आवश्यक हुन्छ ।

महानगरवासी, नागरिक समाज, विभिन्न तहका सरकारका निकाय, निजी क्षेत्र, महानगरपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको निरन्तर सहयोग, समन्वय र सक्रिय सहभागिताको अपेक्षा गर्दै हालसम्म प्राप्त साथ, सहयोग र समन्वयको लागि हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

धन्यवाद ।

बालेन्द्र शाह
प्रमुख

सम्बत् २०८१ साल जेठ ३२ गते शुक्रवार

नेपाल सम्बत् १९४४ तछलाथ्व अस्तमि